Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

16 päivänä lokakuuta 2019 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Yhteinen maatalouspolitiikka – Mehiläishoitoala – Asetus (EU) N:o 1308/2013 – Delegoitu asetus (EU) 2015/1366 – Tukihakemus – Edellytykset – Mehiläisyhdyskuntien vähimmäismäärä – Taannehtiva vahvistaminen – Oikeusvarmuuden periaate – Luottamuksensuojan periaate

Asiassa C-490/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Budapestin alueen hallinto- ja työtuomioistuin, Unkari) on esittänyt 17.7.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 26.7.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

SD

vastaan

Agrárminiszter,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomari D. Šváby, joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit K. Jürimäe ja N. Piçarra (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: P. Pikamäe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér ja A. Pokoraczki,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään G. Kanellopoulos, A. Vasilopoulou ja E.-E. Krompa,

– Euroopan komissio, asiamiehinään L. Havas ja B. Hofstötter,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä mehiläishoitoalan tuen osalta 11.5.2015 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/1366 (EUVL 2015, L 211, s. 3; jäljempänä asetus 2015/1366) 2 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat SD ja Agrárminiszter (maatalousministeri, Unkari) ja jossa on kyse viimeksi mainitun päätöksestä, jolla hylättiin hakemus tuesta mehiläisten muuttoon tarkoitettujen uusien laitteiden hankkimiselle.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus (EU) N:o 1308/2013

3 Maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 671) 55 artiklan, jonka otsikko on ”Kansalliset ohjelmat ja rahoitus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen yleisten edellytysten parantamiseksi laatia kolmivuotiset kansalliset ohjelmat, jäljempänä ’mehiläishoito-ohjelmat’. – –”

4 Kyseisen asetuksen 56 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan komissiolla on toimivalta antaa delegoituja säädöksiä saman asetuksen 227 artiklan mukaisesti ”perustasta unionin rahoitusosuuden jakamiseksi kullekin osallistujajäsenvaltiolle muun muassa unionin mehiläispesien kokonaismäärän perusteella”.

5 Mainitun asetuksen 57 artiklan ensimmäisen kohdan c alakohdan mukaan komissio voi täytäntöönpanosäädöksillä vahvistaa tarvittavat toimenpiteet, jotka koskevat ”jäsenvaltioiden toimittamien mehiläishoito-ohjelmien hyväksymistä, mukaan lukien unionin rahoitusosuuden jakaminen kullekin osallistujajäsenvaltiolle, ja jäsenvaltioiden myöntämän rahoituksen enimmäismäärää”.

Asetus 2015/1366

6 Asetuksen N:o 2015/1366 2–4 ja 11 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(2) Asetuksen (EU) No 1308/2013 55 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat laatia mehiläishoitoalalle kolmivuotiset kansalliset ohjelmat – –. On tarpeen vahvistaa perusteet, joiden mukaan unionin rahoitusosuus jaetaan osallistujajäsenvaltioille.

(3) Mehiläispesien lukumäärä kussakin osallistujajäsenvaltiossa antaa viitteitä jäsenvaltion mehiläishoitoalan koosta. Kunkin osallistujajäsenvaltion osuutta mehiläispesien kokonaismäärästä unionissa voidaan käyttää yksinkertaisena perustana, jonka mukaisesti unionin rahoitusosuus jaetaan mehiläishoito-ohjelmille.

(4) Jotta voitaisiin varmistaa unionin varojen tarkoituksenmukainen jakaminen, osallistujajäsenvaltiolla olisi oltava luotettava menetelmä, jolla niiden alueella olevien mehiläispesien lukumäärä määritetään.

– –

(11) On tarpeen säätää siirtymäkauden toimenpiteistä unionin rahoitusosuuden jakamiseksi mehiläishoito-ohjelmille vuosina 2017–2019. Jotta varmistetaan jatkuvuus vuosien 2014–2016 mehiläishoito-ohjelmiin nähden ja jotta kaikilla jäsenvaltioilla on riittävästi aikaa vahvistaa luotettava menetelmä niiden mehiläispesien lukumäärän määrittämiseen, jotka ovat 1 päivän syyskuuta ja 31 päivän joulukuuta välisenä aikana valmiita talvehtimaan, unionin varojen jakaminen vuosien 2017–2019 mehiläishoito-ohjelmille olisi toteutettava niiden mehiläispesien lukumäärien perusteella, jotka jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet vuonna 2013 vuosia 2014–2016 koskevissa mehiläishoito-ohjelmissaan."

7 Asetuksen N:o 2015/1366 1 artiklassa, jonka otsikko on "Mehiläispesät", säädetään seuraavaa:

"Tässä asetuksessa 'mehiläispesällä' tarkoitetaan sellaisen mehiläisyhdyskunnan sisältävää yksikköä, jota käytetään hunajan, muiden mehiläistuotteiden tai mehiläisten jalostusmateriaalin tuotantoon, sekä kaikkia yhdyskunnan selviytymisen kannalta olennaisia elementtejä."

8 Mainitun asetuksen 2 artiklassa, jonka otsikko on "Mehiläispesien lukumäärän määritysmenetelmä", säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioilla, jotka esittävät asetuksen (EU) N:o 1308/2013 55 artiklassa tarkoitetun kansallisen mehiläishoitoalan ohjelman, jäljempänä 'mehiläishoito-ohjelma', on oltava luotettava menetelmä, jolla määritetään kunakin vuonna 1 päivän syyskuuta ja 31 päivän joulukuuta välisenä aikana niiden jäsenvaltion alueella sijaitsevien mehiläispesien lukumäärä, jotka ovat valmiita talvehtimaan."

Unkarin oikeus

9 Maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä vastaavan ministeriön 23.1.2017 antaman asetuksen nro 4/2017, joka koskee sääntöjä Unkarin mehiläishoitoalan kansalliseen ohjelmaan perustuvien niiden tukien käyttämisestä, jotka on myönnetty yhteisrahoituksena valtion talousarviosta ja Euroopan maatalouden tukirahastosta täytäntöönpanoajanjaksolle 2016–2019 (Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2016-2019 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól szóló 4/2017. (I. 23.) FM rendelet) (Magyar Közlöny 2017/8.), 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

"– –

10) Jos kyseessä ovat toimenpiteet, joihin viitataan 2 §:n 2 momentin a kohdan ae alakohdassa, b kohdan ba ja bb alakohdassa sekä c kohdan cb alakohdassa, ja tuet, joita myönnetään c kohdan ca alakohdassa tarkoitetun toimenpiteen yhteydessä radiotaajuisen etätunnistimien hankkimista varten, sekä silloin, kun kyseessä ovat tuet mehiläiskannan uudistamiseen jalostusaineistolla, joka on asianmukainen sekä eläinlääketieteellisestä näkökulmasta että geneettisestä näkökulmasta, e kohdassa tarkoitetun toimenpiteen yhteydessä, oikeus tukiin perustuu mehiläisyhdyskuntien lukumäärään

a) joka määritetään eläinlääkärin syksyisin kyseistä täytäntöönpanojaksoa varten suorittamassa mehiläisten tarkastuksessa,

b) josta on ilmoitettu kasvatuspaikoista ja -keskuksista sekä niihin liittyvistä tiedoista pidettävästä kansallisesta rekisteristä 18.10.2007 annetun maantaloudesta ja maaseudun kehittämisestä vastaavan ministeriön asetuksen nro 119/2007 (a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet) säännösten mukaisesti ja joka on kirjattu asetuksessa nro 119/2007 FVM tarkoitettuun

karjaa koskevaan tietojärjestelmään (TIR) niiden ilmoitusten perusteella, jotka on tehty ja toimitettu hallintoalueen valtionhallinnon alueellisesti toimivaltaiselle yksikölle 30 päivän kuluessa tämän asetuksen voimaantulosta ensimmäisen täytäntöönpanojakson osalta, 15.11.2017 mennessä toisen täytäntöönpanojakson osalta ja 15.11.2018 mennessä kolmannen täytäntöönpanojakson osalta, ja

c) jotka ovat edelleen hakijan omistuksessa tukihakemuksen esittämispäivänä.”

10 Asetuksen nro 4/2017 22 §:ssä säädetään seuraavaa:

”– –

3) Tukia voivat hakea 4 §:n 10 momentin mukaisesti määritetyn mehiläisyhdyskuntien lukumäärän perusteella tuottajat, joiden jäsenyys Országos Magyar Méhészeti Egyesületissä [Unkarin mehiläishoitoalan tuottajien kansallinen järjestö (OMME)] on voimassa.

– –

5) Tukia voivat hakea henkilöt, joilla on vähintään 60 mehiläisyhdyskuntaa, jos kyseessä ovat tuet, jotka liittyvät 4 momentin a, b ja e kohdassa tarkoitettuihin laitteisiin; henkilöt, joilla on vähintään 30 mehiläisyhdyskuntaa, jos kyseessä ovat tuet, jotka liittyvät 4 momentin h kohdassa tarkoitettuihin laitteisiin; ja henkilöt, joilla on vähintään 100 mehiläisyhdyskuntaa, jos kyseessä ovat tuet, jotka liittyvät 4 momentin c, d, f ja g kohdassa tarkoitettuihin laitteisiin.”

11 Unkarin mehiläishoitoalan ohjelma vuosille 2014–2016 sisälsi mehiläisten siirtohoidosta maksettavia tukia, joista säädettiin maaseudun kehittämisestä vastaavan ministerin 16.12.2013 antamassa asetuksessa nro 118/2013, joka koskee sääntöjä Unkarin mehiläishoitoalan kansalliseen ohjelmaan perustuvien niiden tukien käyttämisestä, jotka on myönnetty yhteisrahoituksena valtion talousarviosta ja Euroopan maatalouden tukirahastosta täytäntöönpanojaksolle 2013–2016. Näiden tukien myöntäminen edellytti, että mehiläishoitajalla oli vähintään 30 TIR:ään rekisteröityä mehiläisyhdyskuntaa. Tämä ohjelma päätettiin 31.8.2016.

12 Vuosille 2017–2019 asetuksella nro 4/2017, joka tuli voimaan 24.1.2017, säädettiin näiden tukien myöntämisen edellytykseksi se, että mehiläishoitajalla on vähintään 60 TIR:ään rekisteröityä mehiläisyhdyskuntaa. Koska viimeksi mainitun asetuksen voimaantulopäivänä TIR:ssä oleva mehiläispesien lukumäärä oli määrä, joka oli ilmoitettu vuoden 2016 vuosittaisen tutkimuksen yhteydessä, asetuksessa säädettiin, että mehiläishoitajat saattoivat muuttaa taannehtivasti näitä tietoja 30 päivän kuluessa kyseisen asetuksen voimaantulosta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 SD teki 13.3.2017 Magyar Államkincstárin (Unkarin valtionkassa, jäljempänä valtionkassa) apulaisjohtajalle, joka on vastuussa maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskevista tuista, tukihakemuksen mehiläisten muuttoa varten tarvittavien uusien laitteiden hankkimiseksi. Tätä varten hän ilmoitti omistavansa 62 mehiläisyhdyskuntaa.

14 Valtionkassa hylkäsi tämän tukihakemuksen 5.5.2017 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että SD ei täyttänyt vaatimusta, joka koski TIR:ään rekisteröityjen mehiläisyhdyskuntien vähimmäismäärää. TIR:ään oli nimittäin rekisteröity ainoastaan 36 mehiläisyhdyskuntaa, kun taas 24.1.2017 voimaan tulleen asetuksen nro 4/2017 mukaisesti kyseisen tuen myöntäminen edellytti, että TIR:ssä oli maininta vähintään 60 mehiläisyhdyskunnasta.

15 SD teki oikaisuvaatimuksen maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä vastaavalle ministeriölle, joka vahvisti 21.8.2017 tekemällään päätöksellä valtionkassan päätöksen, jolla hylättiin edellä mainittu hakemus.

16 SD nosti tästä maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä vastaavan ministeriön päätöksestä kanteen Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságissa (Budapestin alueen hallinto- ja työtuomioistuin, Unkari).

17 Kyseinen tuomioistuin on epävarma siitä, onko ”asetuksen N:o 4/2017 säännös, jolla kaksinkertaistetaan tuen saamiseksi vaadittavien mehiläisyhdyskuntien määrä myöntämättä riittävää sopeutumisaikaa, unionin oikeuden mukainen”.

18 Tässä tilanteessa Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [asetuksen 2015/1366] 2 artiklassa tarkoitettua ’luotettavaa menetelmää’, jolla määritetään kunakin vuonna 1 päivän syyskuuta ja 31 päivän joulukuuta välisenä aikana mehiläispesien lukumäärä, tulkittava siten, että tukien hakijan on ilmoitettava mehiläisyhdyskuntien lukumäärä, ja jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, onko tämä luotettava menetelmä?

2) Jos asetuksen [2015/1366] 2 artiklan nojalla kunakin vuonna 1 päivän syyskuuta ja 31 päivän joulukuuta välisenä aikana on määritettävä mehiläisten biologisten ominaisuuksien perusteella mehiläispesien lukumäärä, johon mehiläishoitoalan tuet perustuvat, voidaanko kyseistä säännöstä tulkita siten, että jäsenvaltiot voivat poiketa tästä säännöksestä?

3) Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko kansallisessa lainsäädännössä säätää säännöksestä, jossa tammikuussa vahvistetaan taannehtivasti edellytettyjen mehiläisyhdyskuntien lukumäärä?

4) Onko sitä, että varat mehiläishoito-ohjelmille vuosille 2017–2019 on osoitettava sen mehiläispesien lukumäärän mukaan, jonka jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet vuonna 2013 vuosien 2014–2016 ohjelmien yhteydessä, tulkittava siten, että tukien jakamisen edellyttämä mehiläispesien lukumäärä voidaan vahvistaa myös eri tavalla siitä ajanjaksosta lähtien, joka päättyi 31.12.2016 ja joka on vuonna 2017 tukien jakamisen perusteena?

5) Onko asetusta [2015/1366] tulkittava siten, että siinä sallitaan sellaisen kansallisen säännöstön antaminen, jolla asetetaan vähämerkityksisen tuen maksamiselle edellytys, joka ei ole mainitun asetuksen mukainen? Onko unionin oikeudessa määritellyn tuen oltava sen luontoinen, että sillä käytännössä edistetään mehiläishoidon harjoittamista?”

Tutkittavaksi ottaminen

19 Unkarin hallitus ja komissio väittävät kirjallisissa huomautuksissaan, että asetuksen N:o 2015/1366 2 artikla, jonka tulkintaa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt, koskee ainoastaan perustetta, jonka mukaan unionin rahoitusosuus jaetaan osallistujajäsenvaltioille, ja että näin ollen tällä artiklalla ei ole merkitystä määritettäessä niitä edellytyksiä, joiden mukaisesti myönnetään tuki, jota kukin mehiläishoitaja henkilökohtaisesti saa kansallisella tasolla.

20 Tästä on muistutettava, että SEUT 267 artiklan mukaisessa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun siis kansallisen tuomioistuimen esittämät kysymykset

koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuin on lähtökohtaisesti velvollinen ratkaisemaan ne (tuomio 25.7.2018, AY (Pidätysmääräys – todistaja), C-268/17, EU:C:2018:602, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

21 Tästä seuraa, että olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen sen säännöstön ja niiden tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 25.7.2018, AY (Pidätysmääräys – todistaja), C-268/17, EU:C:2018:602, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välisessä SEUT 267 artiklan mukaisessa yhteistyössä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuin voi tarvittaessa muotoilla sille esitetyt kysymykset uudelleen ja tässä asiayhteydessä esittää kaikki unionin oikeuden tulkintaa koskevat seikat, joita kansalliset tuomioistuimet tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltävänä olevat oikeusriidat (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2009, Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 19.9.2018, González Castro, C-41/17, EU:C:2018:736, 54 kohta).

23 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että pääasian oikeusriita koskee valtionkassan tekemän ja maatalousministerin vahvistaman sellaisen päätöksen pätevyyttä, jolla hylättiin SD:n esittämä tukihakemus sillä perusteella, ettei viimeksi mainittu täyttänyt tämän tuen myöntämisedellytyksiä eli asetuksella nro 4/2017 laaditussa vuosien 2017–2019 kansallisessa mehiläishoito-ohjelmassa edellytettyä 60 mehiläispesän vähimmäismäärää.

24 Tässä asiayhteydessä kansallinen tuomioistuin pyytää ensimmäisellä, toisella, neljännellä ja viidennellä kysymyksellään, joita on tutkittava yhdessä, tulkintaa asetuksesta N:o 2015/1366, jotta se voi arvioida, ovatko pääasiassa kyseessä olevat asetuksella nro 4/2017 vahvistetut tuen myöntämisedellytykset asetuksen N:o 2015/1366 ja erityisesti sen 2 artiklan mukaisia.

25 Tästä on ensimmäiseksi todettava, että mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen yleisten edellytysten parantamiseksi unionissa asetuksen N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat laatia kolmivuotiset kansalliset ohjelmat ja että nämä ohjelmat voivat saada unionin rahoitusta mainitun artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetyin edellytyksin.

26 Toiseksi on todettava, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on mainitun asetuksen 56 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ollut antaa komissiolle toimivalta antaa delegoituja säädöksiä perustasta unionin rahoitusosuuden jakamiseksi kullekin osallistujajäsenvaltiolle muun muassa unionin mehiläispesien kokonaismäärän perusteella.

27 Tässä yhteydessä asetuksessa N:o 2015/1366, jonka oikeudellinen perusta on asetuksen N:o 1308/2013 56 artiklan 1 kohta, vahvistetaan arviointiperusteet, jotka koskevat unionin rahoitusosuutta jäsenvaltioiden mehiläishoito-ohjelmille, jotka laaditaan kolmen vuoden välein.

28 Asetuksen N:o 2015/1366 4 artiklassa todetaan, että unionin rahoitusosuus mehiläishoito-ohjelmille jaetaan näitä ohjelmia toteuttaville jäsenvaltioille suhteessa keskiarvoon siitä mehiläispesien kokonaismäärästä, jonka kyseiset jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet, mutta saman asetuksen 2 artiklassa, jota on tulkittava asetuksen 2–4 perustelukappaleen valossa, puolestaan edellytetään, että

jäsenvaltioilla on luotettava menetelmä, jolla on määritettävä kunakin vuonna 1 päivän syyskuuta ja 31 päivän joulukuuta välisenä aikana jäsenvaltioiden alueella sijaitsevien mehiläispesien lukumäärä, joka muodostaa olennaisen arviointiperusteen unionin tuen jakamiseksi jäsenvaltioiden kesken kansallisten mehiläishoito-ohjelmien rahoittamiseksi.

29 Näin ollen kyseisellä 2 artiklalla ainoastaan järjestetään unionin rahoitusosuuden jako näiden kansallisten ohjelmien rahoittamiseksi, eikä se täten koske edellytyksiä tuen myöntämiseksi mehiläishoitajille näiden ohjelmien puitteissa.

30 Pääasian oikeudenkäynti koskee kuitenkin nimenomaisesti yhtä näistä edellytyksistä, joiden vahvistaminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan asetuksen N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdan nojalla. Kun jäsenvaltiot käyttävät tätä toimivaltaa, tällä säännöksellä ei velvoiteta niitä jakamaan kyseessä olevaa tukea mehiläispesien lukumäärän kaltaisen tietyn arviointiperusteen mukaisesti eikä – siinä tapauksessa, että ne soveltavat kyseistä arviointiperustetta – käyttämään vertailukohtana 1.9. ja 31.12. välistä ajanjaksoa.

31 Tästä seuraa, että kansallisen tuomioistuimen ensimmäisellä, toisella, neljännellä ja viidennellä kysymyksellä pyytämä asetuksen N:o 2015/1366 2 artiklan tulkinta on merkityksetön pääasian ratkaisun kannalta.

32 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sitä vastoin tiedustelee, voidaanko – kun asiaa tarkastellaan unionin oikeuden kannalta – kansallisessa säännöstössä, jossa on valittu mehiläisyhdyskuntien määrä perusteeksi tukien myöntämiseksi mehiläishoito-ohjelman puitteissa, säätää säännöksestä, jossa tammikuussa vahvistetaan taannehtivasti edellytettyjen mehiläisyhdyskuntien lukumäärä, kyseisen tuen myöntämisen edellytykseksi. Koska tämä kysymys koskee – kuten Unkarin hallitus ja komissio ovat huomauttaneet – oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita, jotka on vahvistettu unionin oikeusjärjestyksessä yleisiksi oikeusperiaatteiksi, näitä periaatteita on tulkittava tähän kysymykseen vastaamiseksi.

Asiakysymys

33 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kolmas kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä pyritään selvittämään, onko oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella säännöstöllä, jolla asetuksen N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdan mukaisesti laaditaan toimintaohjelma mehiläishoitoalalla uutta kolmen vuoden ajanjaksoa varten, yhtäältä vahvistetaan tämän alan tuen myöntämisedellytyksiä, jotka eroavat aiemmissa ohjelmissa säädetyistä edellytyksistä, ja toisaalta sallitaan mehiläishoitajien saavan kyseistä tukea tämän säännöstön voimaantulopäivää aiemmasta päivämäärästä lähtien, mikäli he täyttävät säännöstössä säädetyt uudet edellytykset.

34 Tästä on muistutettava, että sitä laajaa harkintavaltaa, joka jäsenvaltioilla asetuksen N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdan nojalla on kolmivuotisten kansallisten ohjelmien laatimiseksi tuotannon ja kaupan pitämisen yleisten edellytysten parantamiseksi mehiläisalalla – mukaan luettuna niiden edellytysten vahvistaminen ja muuttaminen, joilla kyseisen alan toimijoille myönnetään tätä varten tukea – on käytettävä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustetuista yleisistä periaatteista aiheutuvien vaatimusten mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio 15.7.2004, Gerekens ja Procola, C-459/02, EU:C:2004:454, 21 kohta), ja oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteet kuuluvat unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan näihin periaatteisiin (ks. vastaavasti tuomio 15.2.1996, Duff ym., C-63/93, EU:C:1996:51, 20 kohta; tuomio 18.5.2000, Rombi ja Arkopharma, C-107/97, EU:C:2000:253, 65 kohta; tuomio 20.6.2013, Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407, 47 kohta ja tuomio 10.12.2015, Veloserviss, C-427/14, EU:C:2015:803, 30 kohta).

35 Oikeusvarmuuden periaatteesta on todettava, että sen tarkoituksena on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan taata oikeudellisten tilanteiden ja suhteiden ennakoitavuus (ks. vastaavasti tuomio 10.12.2015, Veloserviss, C-427/14, EU:C:2015:803, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 Luottamuksensuojan periaatetta koskevasta unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee niin ikään, että jokainen talouden toimija, jolle on kansallisen viranomaisen toiminnan vuoksi syntynyt perusteltuja odotuksia, voi vedota tähän periaatteeseen. Silloin, kun huolellinen ja järkevä talouden toimija voi ennakoida sellaisen toimenpiteen toteuttamisen, joka voi vaikuttaa sen etuihin, se ei kuitenkaan voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen, kun tällainen toimenpide toteutetaan. Lisäksi talouden toimijat eivät voi perustellusti luottaa sellaisen olemassa olevan tilanteen säilymiseen, jota voidaan muuttaa kansallisten viranomaisten harkintavallan rajoissa (ks. mm. tuomio 10.9.2009, Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, 53 kohta ja tuomio 10.12.2015, Veloserviss, C-427/14, EU:C:2015:803, 39 kohta).

37 Näitä periaatteita on noudatettava erityisen tarkasti silloin, kun on kyse säännöstöstä, josta voi aiheutua taloudellisia seurauksia, jotta ne, joita asia koskee, voivat saada selville tarkasti siitä johtuvien velvoitteiden laajuuden (ks. vastaavasti mm. tuomio 29.4.2004, Sudholz, C-17/01, EU:C:2004:242, 34 kohta ja tuomio 13.3.2008, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ym., C-383/06–C-385/06, EU:C:2008:165, 52 kohta).

38 On yksinomaan kansallisen tuomioistuimen tehtävä tutkia, onko kansallinen säännöstö yhteensopiva unionin oikeusjärjestyksen perusperiaatteiden kanssa. Unionin tuomioistuin on SEUT 267 artiklan nojalla esitettyä ennakkoratkaisupyyntöä ratkaistessaan ainoastaan toimivaltainen esittämään tälle tuomioistuimelle kaikki sellaiset unionin oikeuden tulkintaa koskevat seikat, jotka saattavat auttaa sitä arvioimaan tätä yhteensopivuutta (ks. vastaavasti tuomio 10.9.2009, Plantanol, C-201/08, EU:C:2009:539, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava yhtäältä, että kyseessä olevan tuen myöntämisedellytysten vahvistaminen, joka johtui asetuksella nro 4/2017 säädetystä vuosien 2017–2019 uudesta mehiläishoito-ohjelmasta, johti siihen, että kyseisen tuen saaminen edellytti mehiläisyhdyskuntien suurempaa määrää, ja toisaalta, että mainitun alan aikaisempi ohjelma päätettiin 31.8.2016.

40 Jotta oikeusvarmuuden periaatteen kannalta voidaan arvioida sekä kyseisen tuen uudella ajanjaksolla sovellettavien myöntämisedellytysten, jotka eroavat aiempia ohjelmia varten säädetyistä edellytyksistä, vahvistamisen ennakoitavuutta että näiden edellytysten soveltamista edellisen mehiläishoito-ohjelman päättymisestä lähtien niihin mehiläishoitajiin, jotka kyseisenä päivänä täyttivät uudet vahvistetut edellytykset, on – kuten tämän tuomion 34 kohdassa jo korostetaan – muistutettava, että asetuksen N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdalla myönnetään jäsenvaltioille laaja harkintavalta laatia kolmivuotiset mehiläishoito-ohjelmat ”mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen yleisten edellytysten parantamiseksi”.

41 Tästä seuraa, että jäsenvaltiot voivat lähtökohtaisesti vahvistaa uudelle ajanjaksolle kyseisen tuen myöntämisedellytyksiä, jotka eroavat edellisissä ohjelmissa säädetyistä edellytyksistä, esimerkiksi vaadittavien mehiläisyhdyskuntien määrän osalta, ja määrittää ajankohdan, josta lähtien mehiläishoitajat voivat saada uudessa mehiläishoito-ohjelmassa säädettyjä tukia, mikäli he täyttävät siinä säädetyt edellytykset.

42 Tästä on vielä lisättävä, että kyseisen tuen myöntämisedellytysten, jotka eroavat aiemmissa ohjelmissa säädetyistä edellytyksistä, vahvistaminen uudelle ajanjaksolle ”mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen yleisten edellytysten parantamiseksi” asetuksen N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdan mukaisesti ei voi muodostaa tämän tuen hakijoille ennalta arvaamatonta tapahtumaa.

43 Luottamuksensuojan periaatteesta on todettava, että kyseessä olevat mehiläishoitajat eivät ole voineet perustellusti odottaa, että aiempien mehiläishoito-ohjelmien mukaisten tukien myöntämiseksi asetetut edellytykset pidetään voimassa uudelle ajanjaksolle annetussa ohjelmassa.

44 Näin ollen mehiläishoitajat, jotka eivät täyttäneet näitä uusia ehtoja, eivät voineet perustellusti odottaa voivansa edelleen saada sellaisen kansallisen ohjelman perusteella myönnettyä tukea, joka ei enää ollut voimassa.

45 Lisäksi on niin, että koska näiden uusien edellytysten mukaisesti mehiläisviljelijät, jotka täyttävät nämä edellytykset, voivat saada vastaavia tukia nämä edellytykset vahvistaneen ohjelman voimaantuloa aiemmasta ajankohdasta lähtien, näitä edellytyksiä voidaan pitää sen luontoisina, että niillä voidaan saavuttaa asetuksen N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdassa mainittu tavoite ”mehiläistuotteiden tuotannon ja kaupan pitämisen yleisten edellytysten parantamisesta”.

46 Tässä tilanteessa kolmanteen kysymykseen on vastattava, että mikäli tarkistuksista, joiden suorittaminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä, ei muuta ilmene, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella säännöstöllä, jolla asetuksen
N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdan mukaisesti laaditaan toimintaohjelma mehiläishoitoalalla uutta kolmen vuoden ajanjaksoa varten, yhtäältä vahvistetaan tämän alan tuen myöntämisedellytyksiä, jotka eroavat aiemmissa ohjelmissa säädetyistä edellytyksistä, ja toisaalta sallitaan mehiläishoitajien saavan kyseistä tukea tämän säännöstön voimaantulopäivää aiemmasta päivämäärästä lähtien, mikäli he täyttävät säännöstössä säädetyt uudet edellytykset.

Oikeudenkäyntikulut

47 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Mikäli tarkistuksista, joiden suorittaminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä, ei muuta ilmene, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä sille, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella säännöstöllä, jolla maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 55 artiklan 1 kohdan mukaisesti laaditaan toimintaohjelma mehiläishoitoalalla uutta kolmen vuoden ajanjaksoa varten, yhtäältä vahvistetaan tämän alan tuen myöntämisedellytyksiä, jotka eroavat aiemmissa ohjelmissa säädetyistä edellytyksistä, ja toisaalta sallitaan mehiläishoitajien saavan kyseistä tukea tämän säännöstön voimaantulopäivää aiemmasta päivämäärästä lähtien, mikäli he täyttävät säännöstössä säädetyt uudet edellytykset.

Allekirjoitukset